

Анализ на потребностите от подкрепа на хора с интелектуални затруднения за достъп и включване в пазара на труда

Качествено проучване на потребностите и анализ на добри практики

РЕЗЮМЕ

Настоящото резюме представя резултатите от проучване, направено в рамките на проект „Мога да работя! Подкрепа за трудова реализация за хората с интелектуални затруднения“.

Проучването изследва въпроса от каква подкрепа се нуждаят хората с интелектуални затруднения за успешното им включване в пазара на труда. То изследва също така гледната точка на ангажирани работодатели и подкрепящите близки. Проведени са качествени интервюта с 21 хора с интелектуални затруднения, техни близки и работодатели. Обхванати са хора, които посещават дневен център, хора, които участват в трудова практика (без заплащане) и хора, ангажирани на договор за трудова си дейност.

ЗАЩО ХОРАТА С ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЗАТРУДНЕНИЯ ИМАТ НУЖДА ОТ СПЕЦИФИЧНА ПОДКРЕПА ЗА ТРУД?

Хората с интелектуални затруднения могат да имат затруднения със задачи, които за други са ред от обичайното ежедневие – учене, общуване, грижа за себе си, социални умения и решаване на проблеми. Тези затруднения могат да варират в много широки граници – някои могат до голяма степен да управляват собствените си дела, докато други се нуждаят от значителна ежедневна помощ. Затова подкрепата за заетост може да приема **различни форми** и изисква **индивидуален подход**.

ОТ КАКВИ УМЕНИЯ ПО-КОНКРЕТНО СЕ НУЖДАЕ ЧОВЕК С ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЗАТРУДНЕНИЯ?

За да може да работи успешно, и да принася полза с работата си, човекът с интелектуални затруднения трябва не само да научи как да се справя със самата трудова дейност. Освен това той или тя трябва да може да стигне до работа, да общува с колегите и работодателя си, да може да оцени качеството на извършената работа, да управлява времето си – и още много други. Затова и подкрепата за труд трябва да покрива **широк спектър от умения – от специфични трудови умения, до умения за самостоятелност и самосъзнаване**.

КОЛКО ТРЯБВА ДА ПРОДЪЛЖАВА ТАЗИ ПОДКРЕПА?

Потребностите от подкрепа се изменят с времето. Ако тя се свеждаше само до научаването на занаят, тя щеше да приключва при наемането на човека. Но в реалност подкрепата следва следните три етапа, всеки от които включва ред елементи:

- I. **Подкрепата за започване на работа:** подкрепа в защитена трудова среда (тип дневен/трудова център) и трудова практика.
- II. **Подкрепа в хода на заетост и трудови дейности:** стартиране на трудова заетост, обучение на работното място, текуща подкрепа на работното място.
- III. **Подкрепа за запазване на заетостта** при продължително прекъсване или проблеми за наетото лице.

Анализът показва, че близките и работодателите на хората с увреждания особено високо оценяват необходимостта от **продължителна подкрепа**, тъй като тя е решаваща за продължителен и стабилен трудов процес.

КАКВА ФОРМА МОЖЕ ДА ПРИЕМА ПОДКРЕПАТА ЗА ТРУД?

Основополагащата подкрепа, която получават хората с увреждания, интервюирани в дадения анализ, са заниманията и грижата в дневния център. Но анализът показва, че тя не може да покрие всички потребности – за да може хората с интелектуални затруднения да се развиват пълноценно на пазара на труда, са нужни **специализирани програми за обучение и трудова практика, съчетани с трудово наставничество. Това е нов вид социална услуга, която е нужна.**

КОИ СА ОСНОВНИТЕ РОЛИ НА ОКАЗВАЩИТЕ ПОДКРЕПА?

Подкрепата за хората с интелектуални затруднения се предоставя от ред подкрепящи лица и страни и в различни обстановки:

- социални работници и трудови наставници (в среда на дневен център);
- обучители и/или трудови наставници (в среда на обучение);
- трудови наставници, работодатели, колеги (в работна среда);
- близки и роднини (в домашна среда).

Тези лица оказват подкрепа, но също така и имат нужда от такава. Затова е важно подкрепата към едно лице да е **координирана** и да включва комуникация между различните въвлечени страни.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Хората с увреждания имат нужда от подкрепа която варира според:

- индивидуалния трудов профил на човека;
- неговите способности и желания;
- типа умения, които цели да изгради;
- етапа на заетост, на който се намира човекът (*начало, поддържане или запазване на заетостта*);
- ролята на оказващия подкрепа (*трудов наставник, близък, работодател*).

Тъй като всяка от тези точки съдържа ред вариации, *гъвкавостта на системата за предоставяне на подкрепа* е най-важното ѝ качество, което би ѝ позволило да отчете и посрещне индивидуалните нужди за подкрепа на всеки човек с интелектуално затруднение за включването му в пазара на труда.

Комплексният характер и динамиката в потребностите от подкрепа на лицата с интелектуални затруднения изисква споделено знание и координирана подкрепа, предоставяна от страна на трудовите наставници, работодателите и близките, и насочена към изграждане на позитивна, добре структурирана и сигурна среда на учене, работа и развитие на работното място и в близката социална среда.

¹ Проект „МОГА ДА РАБОТЯ“ се осъществява от Фондация „Светът на Мария“, в партньорство с Български център за нестопанско право и с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г. с цел да се разработи и приложи модел на социална услуга за подкрепа за трудова заетост на хора с интелектуални затруднения.

„Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация „Светът на Мария“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“